

Tilløp til våpenstillstanden av oktober 1947 om strl. §86 og bristende forutsetninger i rettsoppgjøret.

1. Begrepsforvirring.

General Roscher-Nielsen som undertegnet den norske kapitulasjon avtale av 10. juni 1940, forklarte som vitne i november 1947 at det var en våpenstillstand han hadde undertegnet - enda den gikk ut på bl.a. nedleggning og overlevering til tyskerne av alt norsk krigsmateriell, forpliktelse til ikke på ny å gripe til våpen mot tyskerne o.s.v. - Hans kollega, general Ruge, erklarte da også som neste vitne ærlig at avtalen var en ren militær kapitulasjon. Kongens og regjeringens ordre hadde også gått ut på kapitulasjon etter at troppe- "ne var demobilisert så langt som mulig.

Når general Roscher-Nielsen kan prestere slik begrepsforvirring skal en ikke undres på at andre kan gjøre det samme. - Nedenfor skal det gjøres et lite forsøk på ordne begrepene.

2. Våpenstillstand.

Våpenstillstand vil si at våpnene skal hvile - det vil si opphøre med kamphandlinger. Det skal ikke skje militære forskyvninger eller andre tiltak til å styrke den militære stilling under en våpenstillstand. Fordi erfaring har vist at våpenstillstand ofte søkes utnyttet til slike forsterkninger, vil en fremrykkende part som regel ikke gå med på våpenstillstand. Se f.eks. kapitulasjonen av 23. april 1940 i Rogaland: "Waffenstillstand abgelehnt. Fordere bedingungslose Übergabe". I sin alminnelighet blir våpenstillstand kun gitt kortvarig for å hente inn sårede og fallne fra slagmarken. Våpenstillstand kan også finne sted mens forhandlinger blir ført om eventuell kapitulasjon eller fredsslutning. Som regel har da den ene part vunnet så meget at han ikke har interesse av ytterligere krigføring, og den annen part er blitt så vidt underlegen at han er nødt til å gjøre innrømmelser. Eksempel: Russland og Finland etter vinterkrigen 1940.

Våpenstillstand og kapitulasjon er omhandlet i IV. Haagkonvensjon i hvert sitt kapittel (V og VI) - hvilket også viser at de er to vidt forskjellige begreper.

3. Kapitulasjon.

Kapitulasjon svarer til det norske ord overgivelse. Dette sier noe om hva den går ut på: overgivelse av våpen, ammunisjon, befestninger m.m. - kort sagt alt som kan nyttes til krigsoperasjonene. Også troppene - offiserer og mannskaper - overgir seg, og blir som regel internert som krigsfanger. - Når et lands siste kjempende enheter overgir seg, endag med overkommando og øverste forsvarssjef, da er krigen slutt. Nettopp det at seierherren kan holde de militære internert som krigsfanger, er det beste bevis for dette. For så lenge krigen pågår, skal offiserens plass være ved fronten hos de kjempende soldater.

Når seierherren har befestet sin militære posisjon, vil han gjerne av praktiske og taktiske grunner frigi krigsfanger - kanskje med noen få unntak. Slik frigivelse er bare ytterligere bekreftelse på krigens slutt, og at okkupanten ikke føler sin maktstilling truet lenger. Betegnende i så måte er at det var den tyske Wehrmacht som i 1940 sendte tilbud til de i Sverige internerte tropper om å vende hjem igjen. (se bilag 1.)

Kapitulasjon kan skje formelt, men som regel settes det opp en skriftlig avtale. En slik avtale er binnende for partene - se IV. Haagkonv. art. 25. Når den inngås mellom de høyeste militære myndigheter, og især når det skjer med regjeringens sanksjon, blir avtalen binnende for de respektive land eller stater. Kapitulasjonens omfang vil som regel være bestemt i avtalen, slik som i den norske kapitulasjon av 10.6.1940, - og den danner et rettsgrunnlag mellom partene.

Okkupasjonstilstand.

Okkupasjonstilstand er ikke det samme som fortsatt krig eller krigstilstand. Reglen er at et okkupert land ikke lenger kan føre krig mot okkupanten. Tyskland, Italia, Finnland m.fl. har da ikke fortsatt å være krigførende etter den dag da de nedla våpnene og kapitulerte.

Fhv. justisminister Terje Wold har i et intervju i "Arbeiderbladet" for 19.11.47 karakterisert okkupasjonstilstand som: "en mellomtilstand - krigen er slutt, men der er ikke sluttet fred."

Dette er ganske riktig. Når et lands øverste hærledelse har kapitulert, endog etter ordre fra konge og regjering- og seierherren står som okkupant i landet, da er krigen slutt.

4. Fredsslutning.

Det er ikke bare beregningen av krigsskader og tilbakeføringer som krever sin tid før fredsslutning finner sted, men ofte skal politiske forhold tilrettelegges, grenser reguleres o.s.v.

Et illustrerende eksempel på en fredsslutnings betydning (eller rettere sagt mangel på betydning) for spørsmålet om krigens opphør, har vi etter forrige verdenskrig, da De Forenede Staters senat forkastet de fredstraktater som president Wilson hadde undertegnet med Tyskland. De ble derved ugyldige og senere ble det ikke skapt noen ny ordning. Men derfor er det ikke fallt noen inn at U.S.A. kom tilbake til krigstilstand med Tyskland.

Her passer det å sitere professor Frede Castberg :

"Folkerett" s. 195/96 :

"Krig kan opphøre ved at den rent praktisk ebber ut idet fiendtlighetene innstilles. At der ikke blir sluttet fredstraktat kan ikke medføre at krigstilstanden anses for å vedvare.

En del aviser har i det siste lansert en uttalelse av Quisling i 1942 om mulig fredsslutning med Tyskland som et "bevis" for at Norge fortsatt var i krig. - En vil av det foren anførte se at en slik slutning er helt uholdbar - bortsett fra at Quisling jo ikke har vært anerkjent som noen lovlig myndighet her i landet, og hans uttalelser må som følge herav være uten vekt. - Nei, la oss holde oss til de lovlige myndigheters avgjørelser og bestemmelser, f.eks. kapitulasjonsavtalen av 10.6.40, Administrasjonsrådets vedtak om å oppløse alle deler av den norske hær m.v.

Nye "bevis" for at Norge var i krig etter 10.6.1940.

I en dom over major Kjølstrup har Eidsivating Lagmannsrett i november 1947 kommet med beviser for at Norge var krigførende også etter kapitulasjonen. Dette bygges først og fremst på :

Proklamasjonen til det norske folk av 7. juni 1940.

I det vedtak som ble gjort i statsrådet 7.6.40 heter det bl.a.:

"Under disse forhold, og fordi det har vist seg umulig å skaffe Hæren den nødvendige ammunisjon og annet krigsmateriell, vil det være håpløst for Norge å fortsette krigen."

Dernest tales det om betydningen av å opprettholde regjeringsmakten (men ikke krigen),:

"for så lenge som Kongen og Regjeringen fortsetter sin virksomhet i et fritt land, så lenge vil det være vanskelig for fienden å kunne etablere noen lovlig regjering i Norge."

Dette var altså reisen og flyttingens grunn. Og statsrådsvedtaket 7. juni 1940 ender med :

"På regjeringens vegne tillater jeg (Nygårdsvold) meg derfor å innstille til Deres Majestet - at Kongen, Kronprinsen og regjeringen flytter til et alliert land, og bekjentgjør dette for almenheten ved en proklamasjon som senere vil bli fremlagt. Kongen bifalt Innstillingen."

10.5.47 var det altså proklamasjonen skulle gå ut på - etter stats-
radsvedtaket. En leter forgjeves i vedtaket etter ett eneste ord om
fortsettelse og krigføring.

Så l'het prof. Koht utkast til en proklamasjon - og statsråds-
vedtaket var svært mager kost å by almenheten, han har tatt med en
liten opplytning i form av noen uklare linjer om at

de oppgir ikke dermed kampen for å gjenvinne Norges selvsten-
dighet. Tvert imot - de vil holde frem med den utenfor landets
grenser. -- Norges Konge og Regjering vil i denne kampen være
frie talsmenn for det norske folks nasjonale krav ... Det vil
være deres oppgave å verne om landets og folkets politiske
rettssgrunnlag"

Liket i statsrådsvedtaket leter en i proklamasjonen forgjeves
etter ett eneste ord om at Norge som stat skal fortsette krigen. Det
vilde jo i så fall ha stått i strid med vedtakets ord om at det var
håpløst for Norge å fortsette krigen.

Proklamasjonen er ikke engang kontrassegnert av fagministeren,
Ljungberg, enda han var for hånden, men av Nygårdsvold, og den omfat-
tes ikke av noe gyldig statsrådsvedtak, men er lagt ved protokollen
som bilag.

Det er nødvendig å peke så vidt inngående på dette, fordi Eid-
siveting og lagmannsrett i Kjelstrupdommen bare farer lett over disse
ting, som vis skinn av å være formelt gyldig statsrådsvedtak. Enhver
som vil gå nøyere gjennom bilag II til Undersøkelseskommissjonens inn-
stilling 2.307-15, vil kunne se at dommens anførsler er helt uhold-
bare. - Det virker heller ikke bra at dommen plasserer kapitulasjonen
foran proklamasjonen uten å nevne den førstes datum, så det kan se ut
som om proklamasjonen var regjeringens siste ord. Som kjent var pro-
klamasjonen av 7.6.40, mens kapitulasjonsavtalen ble undertegnet 10.6.
40 utpå natten. Den avtale som da ble sluttet, ble fra dette øyeblikk
det gyldige rettsgrunnlag mellom partene. Hva de tidligere måtte ha
 sagt eller ønsket, mister fra da av enhver rettslig betydning. Og
også lagmannsretten har måttet erkjenne at ved

"kapitulasjonen la de norske stridskreftene ned våpnene og for-
pliktet seg til ikke å gripe til dem igjen."

Arrestasjonene i august 1943 av de norske offiserene
er så lagmannsrettens neste "bevis". Det er foran påpekt hvor offise-
renes plass er når landet deltar i en pågående krig. I august 1943
var offiserene ikke ved noen front, men de ble hentet enkeltvis i
sine private hjem under høyst sivile forhold. Et bedre bevis for at
det ikke var noen krigstilstand i det land hvor disse offiserer be-
fant seg kan en vanskelig finne. - Les også h.r.advokat og kaptein
Arne Halbo's bok "Æresordet" som handler om dette, - og se om det er
mulig å finne en offiser som er eller har vært kjempende siden 1940.

Raidene i Lofoten og mot Måloy
er lagmannsrettens tredje "bevis" for at Kongen og Regjeringen førte
krigen videre. Kort etter Kjelstrupdommen utkom general Fleischers
"Etterlatte papirer". På s.124/25 omtales kompani Linge hvorfra en
del mannskap deltok i de nevnte raidene, og det heter bl.a.:

"Det er aldri blitt meddelt H.O.K. hvilken oppgave han (Linge)
hadde fått, men det viste seg etterhånden at hans oppgave var
blitt å rekruttere norsk befall og norske soldater til en egen
styrke under britisk kommando ... Soldatene selv ble delvis
for etterhånden klar over at de var tatt ut til britisk
krigs-tjeneste."

I en kronikk i Aftenposten foret 28.10.47 skriver handelsråd Tore
Boye, som under krigen var medlem av "Anglo Norwegian Collaboration
Committee" bl.a.:

"De to strandhogg i Lofoten, det første i Svolvær, det siste i
Reine, var rent britiske foretakender. Det sammen gjaldt rai-
det i Måloy i juli-august 1941 ... Det var derfor naturlig
nå britene som startet sabotasjekrigen i Norge, og ikke
nordmennene."

Høyesterettsadvokat Annæus Schjødt bekrefter det samme i sin bok om Presidentskapet og riksrådsforhandlingene.

Som vitne i Schanckesaken uttalte forsvarsminister Ljungberg at det i hans funksjonstid- d.v.s. til 20.3.42- ikke ble foretatt selvstendige norske operasjoner, det han kan huske." (Referat i Aftenposten 28.11.47)

Hvad lagmannsretten kan ha bygd på i Kjelstrupdommen er derfor en gåte - og det strider direkte mot hva bl.a. de foran nevnte autoriteter har uttalt.

Ellers vil en i general Fleischers etterlatte papirer finne et rikt utvalg av intrigespill og smålig krangel,- men en leter forgjeves etter en eneste krigsinnsats etter initiativ fra den norske regjering eller den norske H.O.K.

I fremstillingen av oktober 1947 ble det påvist hvor tynn Hålanddommen, som rettspraksis hittil har bygget på, var m.h.t. om Norge hadde vært krigsførende som stat etter 10.6.40.- Som en ser er Kjelstrupdommen av november 1947 ikke stort bedre.

På dette skal altså det norske rettsoppgjør hvile.

Enda noen bevis for at Norge i k k e var i krig etter 10.6.40.

Til supplerings av det som er fremført i oktober 1947 kan ytterligere nevnes:

A. Hurtigruteskipene førte troppene tilbake til tyskokkupert område.

Ifølge general Fleischer (s.74) ble tilbaketrekningen og demobiliseringen av troppene i Nord-Norge besluttet alt 7.juni 1940. Fra arnet hold er opplyst at til hjelp ved demobiliseringen ble hurtigruteskipene rekvirert av den norske hærledelse for å frakte demobiliserte soldater ikke til England for å fortsette noen krig, men tilbake til deres hjemsteder i den tyskokkuperte del av landet. Det finnes, særlig nordpå, noen hundre nordmenn som opplevet denne form for "fortsatt krigføring" og som kan bevitne det.

B. De internerte tropper i Sverige.

Som vitne i Schanckesaken uttalte Koht ang. hjemsendelsen av de i Sverige internerte norske styrker at

"Regjeringen i London hadde ikke noe med den ting. Men vi var skuffet over den ordning som ble truffet ... Forsvareren :

"Ble det protestert overfor Sverige?" Koht:"Ja, jeg mener det."

Som man ser er dette i direkte strid med hvad statsminister Per Albin Hanson har uttalt: "Sedan det etter fiendligheternes slut konstatertes at nånn innvanding däremot icke motts från de interesserade parternas sida." (Se fremstilling av oktober).

Vidare er det i direkte strid med hvad general Fleischer opplyser: (Etterlatte papirer s. 89) :

"For den internerte styrke av 1.divisjon i Sverige traff Regjeringen den bestemmelse at hele stryken skulle demobiliseres og sendes tilbake til Norge. Det ble fra H.O.K. muntlig og også skriftlig fremholdt at de som ønsket det, burde gis anledning til å komme over hit. Dette ble avvist av Forsvarsdepartementet under henvisning til den lange og kostbare reise, og at det vilde bli en stadig tilstrømning av nye folk fra Norge, hvis en først begynte å sende noen hit... H.O.K. fremholdt dernest at i alle fall de frivillige av befalet burde tas over, og at det i et hvert tilfelle ikke gikk an å sende de garnisonerende offiserer tilbake til Norge ... Ingen av disse argumenter ble hørt. Styrken ble demobilisert og det ble etter hvad det er opplyst senere sendt beskjed til Sverige om at det ikke trengtes befal av hæren herover."

På side 19 heter det:

"Etter H.O.K.'s oppfatning var det galt at ikke våre små militære styrker skulle settes opp under norsk flagg, og dette ble imidlertid så kraftig som mulig. Det ble imidlertid ikke tatt noe hensyn til H.O.K.s protester."

Dette snute viser regjeringens stilling i det store og hele. Stabsjef, nå oberst, Erik Quam, har i et skriv fra 1942 omtalt for holdet til de internerte i Sverige. Skrivet følger som bilag 1, og det bekrefter tilfalle general Fleischers opplysninger, og enda mer at det stiller Kohts og Nygårdvølls vitneprov om dette i et lite flatterende lys.

C "En knasende slag mot motstandsbevegelsen i landet" foretatt av Administrasjonsrådet.

I Underrettelseskommissjonens innstilling s.204/5 omtales at Administrasjonsrådet den 5. august fattet beslutning om at "den norske forsvarsmakt i alle deler" etter de foreliggende omstendigheter ... bli oppløst fra den 30. september 1940". Dette står i rådets vedtatte protokoll på side 228 som sak nr. 604.

I Kohts bok om "Norge neutralt och overfallet" utgitt i Sverige i 1942, står det på side 139.

"Det "rettedes et forkrossende slag mot motstandstävandena i landet. Den 30 augusti 1940 utsände försvarsministeren, tydligen utan medverkan av någon norsk ledare, en cirkulärskrivelse med föreskrift att landets hela militära organisation skulle upplösas från den 30 september. Detta innebär nationens avvärning."

Hvis Norge var krigførende i en pågående krig i august 1940, må en vel si at Administrasjonsrådets vedtak av 5/8-40 og gjennomføringen av det er den største landevikerske handling som er gjort siden april/mai 1940.

Da Administrasjonsrådet ikke hadde kunngjort dette fantastiske vedtak i sine "Bestemmelser", har Koht i 1942 ikke visst at dette vedtaket skrev seg fra denne anerkjente, lovlige myndighet. Men det endrer jo ikke saken.

Administrasjonsrådets medlemmer var som kjent: Lylkesmann I.E. Christensen, direktør Gunnar Jahn, srenskriver og justisminister O.B. Harbak, dosent P. Mork, professor Bache-Wiig, statsfysikus A. Diesen, professor Didrik Arup Seip.